

www.demorgen.be

Date: 14-03-2025

Periodicity: Continuous

Journalist: Evelyne Coussens

Circulation: 0

Audience: 290497

<https://demorgen.be/a/-b29a9d98>

'De gevangenis' bij NTGent: straf theater voor een gelijkgestemd publiek: kijk, een mens *****

'De gevangenis' van Lara Staal. Beeld Koen Broos

Met De gevangenis klaagt theatermaker Lara Staal het Belgische gevangenisstelsel aan via het spel van vier ex-gedetineerden. Het levert aangrijpend theater op. Maar kan de voorstelling ook politieke impact hebben?

Daar staat hij, Bahadır Kanmaz, vooraan op de Bühne. Hij kijkt ons recht in de ogen: rustig, een beetje verlegen misschien. "Geen genade voor de grootste misdadigers!" wordt achter zijn rug geschreeuwd. Kanmaz, 53 jaar, heeft een diagnose als psychopaat en 24 jaar in de cel gezeten. Zien we een misdadiger, of een mens?

Lara Staal, huisregisseur bij NTGent, onderzoekt maatschappelijke systeemfouten en maakt er samen met de betrokkenen theater over. In Dissident (2022) bevroegen vijf 'probleemjongeren' het onderwijssysteem, in Serdi (2023) rapte Serdi Faki Alici zijn woede weg over de Vlaamse jeugdzorg. In De gevangenis deconstrueren vier ex-gedetineerden hun geschiedenis én die van 'de gevangenis'. Ze doen dat via documentair videomateriaal, getuigenissen en rollenspel. Een mobiel scherm, wat meubilair en een camera volstaan als scenografie.

Als vertelling is De gevangenis straf in elkaar gezet. Bahadır Kanmaz, Adam Rambouk en Freddie Konings kruipen in verschillende rollen: ze zijn zichzelf maar ook cipier, rechter of celgenoot voor elkaar. Op die manier

zien ze elkaar, zoals wij kijken naar hen – De gevangenis draait evenveel om de perceptie van een realiteit als om die realiteit zelf. Ex-gedetineerde Kevin Laforce speelde ook eerst mee, maar vloog middenin het repetitieproces opnieuw de nor in. Een geval van wrange ironie: acteur Laurens Aneca neemt intussen zijn rol op zich.

In de regie van deze bijzondere groep spelers weet Staal perfect het evenwicht te hanteren tussen tragiek en humor, tussen pamflet en intieme getuigenis. Wanneer Kanmaz hakkend Dante citeert, raakt dit diep.

Slagkracht

Maar heeft De gevangenis ook slagkracht buiten de theaterzaal? Over de boodschap bestaat geen twijfel. De reeks videogetuigenissen waarmee De gevangenis start slaat nagels met koppen: het Belgische gevangenisstelsel is onmenselijk en contraproductief. Wie in de cel vliegt, komt er slechter uit. Staal ontmaskert de 'logica' van dit 'verlichte' systeem als een primitieve geweldlogica, gestoeld op wraak. Meer humane (en efficiënte) alternatieven – detentiehuizen, taakstraffen – liggen nochtans al decennia klaar.

Alleen ruilt Staal zo de ene (valse) rationalisatie in voor de andere en gaat ze makkelijk voorbij aan de realiteit van die wraakgevoelens. Want wat doen we met de stem van het slachtoffer, dat bang is en getraumatiseerd, en de daders het liefst achter slot en grendel ziet?

Slechts één keer komt dit perspectief aan bod in De gevangenis – in een uiterst rechts pleidooi voor zero tolerance. Dus wie bang is, is rechts? Het is de olifant in de kamer, en De gevangenis biedt geen tools om zich tegenover dat vraagstuk te verhouden. Nergens daagt het het eigen discours uit – en daarmee verliest het ook zijn politieke scherpte.

De relevantie van theater heeft vandaag steeds minder te maken met de vraag hoe 'goed' een voorstelling is, maar wel met wat ze veroorzaakt. In een zaal vol gelijkgestemden slaan Staals ontroerende theatervoorstelling én haar pleidooi voor systeemverandering ongetwijfeld aan. Maar daarbuiten?

Nog tot 30/3, tickets zijn uitverkocht. NTGent.be